THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
WINNIPEG — MANITOBA

יום-כפור

די אויסגעלייטערטע אידישע רעליגיעזע טראַדיציע האָט אייפן צעטל פון דעם יחיד'ס פאַרפליכטונגען אויעקגעשטעלט אויף א וויכטיק קערן אָרט די באַציאונגען צווישן מענש מענש אין מענש. ווי דעם מענשנס באַציאונגען צו גאָט.

די דאָזיקע טאַרדיציע האָט עס פאַרצייכנט. אז יום-כפור איז מכפר כלויז אויף די זינד וואָס דער מענש איז באַגאַנגען אינם משך פונם יאָר צו זיין גאָט. אָבער די זינד וואָס ער איז באַגאַנגען קענען זייער מיטמענשן וווערן ניט פאַרגעבן דורך קיין פאַסטן און תפילות.

נים-רעליגיעזע, פונקט ווי רעליגיעזע מענשן, נייטיקן זיך אין א חשבון-הנפש פון צייט צו צייט. דער מענש איז ניט קיין וועלט פאַר זיך אליין, — ער איז א מיטגליד פון א געזעלשאַפט. און ער קאָן ניט לעבן פאַר זיך אליין. ער נוצט אויס די געזעלשאַפט, און ער מוז באַצאָלן פאַר די נוצן וואָס ער קריגט פון איר. און יעדער מענש איז מחייב צו פאַרטראַכטן זיך פון צייט צו צייט. אויף וויפל ער דערפילט זיינע פליכטן צו דער געזעלשאַפט.

איז יום-כפור דער טאָג געהייליגט פון דער אידישער רעליגיער זער טראַדיציע פאַר אָט דעם חשבון-הנפש. און מער ווי פאַרן חשבון צווישן דעם מענש אין זיין גאָט, איז דער טאָג געהייליקט פאַר דעם חשבון פונ'ם יחיד מיט זיינע מיטמענשן.

און זאָלן עס זיי אידן מיט וויפל אָפּשיין קומענדיקן מאָנטאָג די בתי-תפלה בעדיינקען, ווען זיי פירן אונטער א סך-הכל פון זייערע מע-שים. זאָלן זיי געדיינקען די פאַרשריפטן פון דער טראַדיציע און די ווערטער פון די גרויסע נביאים: "נאָט וויל ניט די קרבנות, נאָר א ריין הארץ, אין צדק און יושר צווישן מענש מענש און מענש".

מיר לעבן איצט דורך א שווערע צייט. סיי ווי מיטגלידער פון דער מענשלאַכער משפחה, און סיי ווי אידן. אין אזא צייט ליגן אויף יעדן יחיד גרעסערע התחייבות'ן און גרעסערע פאַרפליכטונגען פאַר דער געזעלשאַפט. די לאַסט איז שווערער אויף יעדן יחיד, אָבער ס'איז אויף אזויפיל גרעסער דער חוב פון יעדן איינעם צו טראָגן זי.

זאָל יעדער איינער פילן אויף זיך די געזעלשאַפטלעכע אחריות וואָס ער טראָגט אויף זיך, — דאָס איז אין אחריות וואָס מען קאָן ניט מיט פאַסטן און מיט תפילות. דאָס זיינען פליכטן, וואָס מען מוז דערפיין סיי יום-כפור און סיי א גאַנץ יאָר. ס'איז א דריינג-דיקער חוב וואָס מיר זיינען שולדיק אונזערע מיטמענשן. דער געזעל-שאַפט און — אונזער אייגענעם געוויסן.

קוועבעקס ווירקונג אויף דיסקריבוציע

עס זיינען דאָ מענשן, — און איבערהויפט מענשן וואָס האָבן א שטיקל ידיעה אין ציפערן, — וואָס זאָרגן זיך פאַר דער ווייטער צו-קונפט פון דער מענשהייט אָדער פון זייער פאָלק. אָט רעכענונגען אויס אלאַרמיסטן, אז די זאַפאַסן פון קויקן אויף דער וועלט וועלן אויסגע-שעפּט וווערן אין א פאַר הונדערט יאָר אַרום. און דאָן קומט זיך דער מענשהייט אויס באָטש שפּרינגען אין וואַסער. אנדערע, מיט נאָך א ווייטערן אויג, רעכענען אויס, אז אין אזויפיל מיליאָנען יאָרן אַרום וועט אונזער ערד אויגנאַנצן צעשטויבט וווערן, און — מען וועט מאָגן זאָגן קדיש נאָך אונזער וועלט.

דאָס זיינען אָבער אַלץ טעאָרעטישע השבונות. וואָס חאָבן ניט קיין פּראַקטישע באַציאונג צו אונזער טאָג-טעגלאַכן לעבן. עס זיינען דאָ אָבער אנדערע עגלאַכע אויסרעכענונגען, וואָס זיינען שוין גאָר ניט אזוי אומעטיק און אומשעדלאַך ווי די דערמאָנטע.

אַט, למשל, גיפינען זיך אין אַמעריקע אזעלכע סטאַטיסטיקער וואָס רעכענען אויס, אז משך פון אזויפיל דורות וועלן די נאָרדישע אַמעריקאַנער פאַרשווינדן, אין דאָס לאַנד וועט פאַרפייצט ווערן פון די מזרח אייראָפּייער. דער חשבון איז צוזאַמענגעשטעלט אויפן סמך וואָס די געבורט-ראַטע ביי די אַמעריקאַנער האַלט אין איין פאַלן, בעת ביי די מזרח-אייראָפּייאישע אימיגראַנטן שטייט זי נאָך זייער הויך.

אזעלכע סטאַטיסטיקס האָבן שוין א גאַנץ באַשטימען צייל. — צו פאַרשאַרפן די שטימונג קענען די אימיגראַנטן, אנטוויקלענדיק די מורא פונם "פון ירבו". און אזוי באַוועגן דעם עולם צו גרעסערע באַ-שרייבונגען און רדיפות קענען די אימיגראַנטן.

דער לעצטער נאַציאָנאַלער עצונזיס פון דער אידישער רעליגיע-זער טראַדיציע פאַר אָט דעם חשבון-הנפש. און מער ווי פאַרן חשבון פון מענש מענש אין זיין גאָט. איז דער טאָג געהייליקט פאַר דעם חשבון פונ'ם יחיד מיט זיינע מיטמענשן.

און זאָלן עס זיי אידן מיט וויפל אָפּשיין קומענדיקן מאָנטאָג די בתי-תפלה בעדיינקען, ווען זיי פירן אונטער א סך-הכל פון זייערע מע-שים. זאָלן זיי געדיינקען די פאַרשריפטן פון דער טראַדיציע און די ווערטער פון די גרויסע נביאים: "נאָט וויל ניט די קרבנות, נאָר א ריין הארץ, אין צדק און יושר צווישן מענש מענש און מענש".

מיר לעבן איצט דורך א שווערע צייט. סיי ווי מיטגלידער פון דער מענשלאַכער משפחה, און סיי ווי אידן. אין אזא צייט ליגן אויף יעדן יחיד גרעסערע התחייבות'ן און גרעסערע פאַרפליכטונגען פאַר דער געזעלשאַפט. די לאַסט איז שווערער אויף יעדן יחיד, אָבער ס'איז אויף אזויפיל גרעסער דער חוב פון יעדן איינעם צו טראָגן זי.

זאָל יעדער איינער פילן אויף זיך די געזעלשאַפטלעכע אחריות וואָס ער טראָגט אויף זיך, — דאָס איז אין אחריות וואָס מען קאָן ניט מיט פאַסטן און מיט תפילות. דאָס זיינען פליכטן, וואָס מען מוז דערפיין סיי יום-כפור און סיי א גאַנץ יאָר. ס'איז א דריינג-דיקער חוב וואָס מיר זיינען שולדיק אונזערע מיטמענשן. דער געזעל-שאַפט און — אונזער אייגענעם געוויסן.

א רוף צו די היגע יונגע אידישע פרויען

צום ערשטן מאָל אין דער געשיכטע פון שטאָט האָט דאָ א אי-דישע אינסטיטוציע געקראָגן דאָס רעכט דורכצופירן א נאַסן זאַמלונג: דאָס איז די מאַנט כרמל קליניק, וואָס האָט געקראָגן א דערלויבעניש דורכצופירן א "טעג-טאָג" דעם 17טן אָקטאָבער.

אין אזא שווערער צייט ווי איצט, ווען עס פילט זיך אזוי שווער אויף אונז די לאַסט פון אינזערע אינסטיטוציעס, איז זייער ווייכטיק, אז די דאָזיקע אונטערנעמונג זאָל זיין א דערפאָלג. וואָס קאָן אונז באַפרייען פון דער זאָרג פאַרן אויפהאַלט פון דער קליניק פאַר א געוויסער צייט.

דער דערפאָלג פון דער אונטערנעמונג הייַנגט אויסשליסלאַך אָפּ אָן דער אַזאַלערנס און זייער אַרבעט. וואָס מער זאַמלערנס און וואָס מער פונקטן אין שטאָט וועלן דעם טאָג זיין געדעקט, אלץ מער געלט וועט געזאַמלט ווערן.

די מאַנט כרמל קליניק רופט דערפאַר אלע היגע יונגע אידישע פרויען און מיידלאַך צו פאַרשרייבן זיך אין דער ארמיי פון די זאַמלערס פאַר דעם טאָג. פרויען קלובן און אָרגאַניזאַציעס קאָנען צושטעלן זייערע בריגאַדעס. און אינדיווידועלע פרויען זיינען געבעטן צו מעלדן זיך גלייך אין קליניק. הונדערטער פרויען און מיידלאַך, וועלן געהאַפט, וועלן ענטפערן אויף דעם רוף.

יעדערער אַרטיקל

אויב איך האָב אמאָל געלערנט וועלט געשיכטע אין באַזונדערס אידישע גע-שיכטע, האָב איך עס געלערנט נאָר אלס אינטערעסאַנטע מעשיות אָדער קולטור-בילדער פון אַמאָל. א פּראַקטישע לעקס צוי פאַרן היינט האָב איך זעלטן ווען נעמאָנט פון דער געשיכטע פון אמאָל אַפּערגעז.

ווען איך בין אָבער געקומען צום קאָנגרעס און געזען די שנאה וואָס הערשט צווישן אונזערע פּאַרטייען, ווען איך האָב געזען ווי זיי נאַר מיר לאַזן אויפן אַפּערגעז.

— אַרבעטער פרינט — שטייט אויף דער קאָנגרעס טריבונע און באַהויפּטעט מיט פאַרביסענער עקשנות איין מאָל און נאָך אמאָל דאָס די רעוויזיאָניסטן זיינען לייבראַטע בריידער מיט די הינט לערניסטן און באַהויפּטעט אויפן אַמאָל דאָס די רעוויזיאָניסטן זיינען בייאַל פון זיינע חברים, ווען איך האָב געזען (בשעת די רעוואָלוציע פון די רעוויזיאָניסטן פאַרענדיק א אידישע מאַיאָריטעט אין אַרץ-ישראל, און דעם עבר הירדן אין פאַרוואַרפן געוואָרן פון דעם קאָנגרעס) ווי א רעוויזיאָניסט ריסט אויסגעטרי די ציון פאָן און דער-נאָר ווערט ער פון זיינע חברים געטראָ-גען אויף די הענט אלס א נאַציאָנאַלער העלד, און שטאָרבן נסיסי צעריסט-טעאַטראַליש און מיט פאַראַכטונג זיין דערעזאַגן קאַרטע אַן — פאַרוואָס — שטעלט זיך אויעך קענען די אַרבע-טער - בענק אַן אַרויספאַרן-ריק אונטער עד ווי צוואַנציק סענטס אלס זיין חלק אינם "תחצוב" — אין זיינע אַכענגער רינגלען אים אַרום ווי צו באַשיצן קענען אַן אנפאַל. — דאָן איז פון אַלעם וואָס איך האָב אמאָל גע-לערנט פון דער געשיכטע און באַזונדערס פון דער געשיכטע פון אַר-דישן פאָלק מיר קלאָר געוואָרן, דאָס איז אַמאָל ניט ווען, נאָר עגעוויין דאָן וואָס האָב איך זעלטן ווען געראָנען אַן אמאָל אין דער געשיכטע פון אמאָל אין אַרבעטער-בעוועגונג פון אינזערע אייגענע אַרבעטער.

ווען איך בין אָבער געקומען צום קאָנגרעס און געזען די שנאה וואָס הערשט צווישן די פּאַרטייען, ווען איך האָב געזען די פאַרביסענקייט, און איך האָב געזען די האַנט וואָס שרייבט אויפן וואַנט די מורא'דיקע וואָרטער: "מנא, מנא, תקל ופרסין". איך האָב דאָס אלעס געזען אָבער אַן צער און אַן אַר-בעטער פרינט — שטייט אויף דער קאָנגרעס פאַרשטעלן אַן אַרבעטער פון דער אַרבעטער-בעוועגונג, אַן אַרבעטער ביי